

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Nyelvtudomány-történet

Egyetemi tanév 2026–2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Nyelvtudományi és Néprajzi-Antropológiai Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Mesteri képzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Magyar nyelv és irodalom
1.7. Képzési forma	Nappali tagozatos képzés

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Nyelvtudomány-történet			A tantárgy kódja	LMM2112
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Fazakas Emese, egyetemi docens				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Fazakas Emese, egyetemi docens				
2.4. Tanulmányi év	2	2.5. Félév	3	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Alaptárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2. előadás	2	3.3. szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összórás	56	melyből: 3.5. előadás	28	3.6. szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					35
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					46
Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórászámmal)					45
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					12
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászáma					140
3.8. A félév összórászáma					196
3.9. Kreditszám					8

4. Előfeltételek (ha vannak)

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

4.1. tantervi	
4.2. kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Laptop, vetítő, internet
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	Számítógép, vetítő, nyomtatott anyagok, internet

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)¹

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CP3	Professzionálisan kommunikál kutatási és szakmai környezetben
CP5	Értékeli a kutatási tevékenységeket
CP15	Alkalmazza a tudományos módszereket
CP19	Absztrakt módon gondolkodik
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	Csapatban dolgozik
CT4	Interkulturális kompetenciáról tesz tanúbizonyságot
CT5	Alkalmazza a társadalom- és bölcsészettudományok területén szerzett ismereteit

6.2. A tanulmányi programra jellemző kimeneti követelmények (a tantervből kell átvenni)²

A tantárgy által megcélzott kimeneti követelmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)

¹ A tanulmányi program tantervéből át kell venni azokat a szakmai és/vagy transzverzális kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. Minden kompetencia esetében változatlan formában át kell venni a teljes kijelentést, beleértve a kompetencia kódját is, ahogyan a tantervben megjelenik. Amennyiben a két kategória közül valamelyikből nem vesznek át kompetenciákat, a táblázatban az adott kategóriának megfelelő sort törölni kell.

² Meg kell említeni a tanulmányi programra jellemző képzési eredményeket, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. A tantárgy típusának (alaptárgy/szaktárgy/kiegészítő tárgy) megfelelő jellemzőket változatlan formában kell átvenni a tantervből, és a kapcsolódó kompetencia jobb oldalán kell feltüntetni.

CP2, CP3, CP5, CP6, CP9, CP11, CP12, CP14, CP15, CP19, CP24, CP25, CP26, CP27, CT1, CT3, CT5	1. Ismeri a magyar kultúrában megjelenő nyelvi és irodalmi jelenségek történetét, és a magyar kultúra kontextusában kritikusan viszonyul ezekhez	1. Képes a nyelvészet, az irodalomelmélet, valamint a magyar, a világ- és az összehasonlító irodalom történetének fogalmait megfelelően alkalmazni, továbbá tudományos szövegeket elemezni, felülvizsgálni és megfogalmazni
CP 3, CP5, CP10, CP13, CP19, CP 26, CP27, CT4	2. Ismeri az általános nyelvészeti, irodalomelméleti, a magyar irodalomra, valamint a világ- és összehasonlító irodalomra vonatkozó terminusokat	2. Magyar nyelven anyanyelvi szinten ért, ír és beszél

7. Tárgy-specifikus kimeneti követelmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. Ismeri és használja a nyelvtudomány fogalmait és módszereit.
2. Ismeri az összehasonlító és elemző szöveg alkotásának elveit, folyamatát.
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
1. Képes összehasonlítani, elemezni és bemutatni régebbi nyelvtudományi felfogásokat a mai elfogadott elméletekkel
2. Képes alkalmazni az egyetemi képzés alatt megszerzett ismereteit a nyelvtudomány történetének kontextusában
3. Képes alkalmazni az ismereteit kutatásai során; látja az összefüggéseket a kultúra, a művelődéstörténet, ill. az egyetemes történelem és a nyelvtudomány alakulása között.
4. Képes csapatban dolgozni és ennek érdekében képes az építő interperszonális kommunikációra, valamint arra, hogy a csapatban bármely munkát elvégeztesen

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések ³
1. Az ókori nyelvészet kezdetei: a görög nyelvélémelet	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
2. Az ókori nyelvészet: a római kor elméletei és az arab nyelvtudomány	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
3. A kora középkor nyelvtudománya (5–12. sz.): a nominalizmus és realizmus vita, a spekulatív grammatikák	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
4. A modista grammatikák, az anyanyelv szerepének megerősödése, Dante Alighieri	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága

³ Például szervezési szempontok, ajánlások a hallgatók számára, a kurzushoz/szemináriumhoz kapcsolódó konkrét szempontok, mint például a területen dolgozó szakemberek meghívása stb.

5. Racionalizmus és empirizmus; az univerzális grammatikák	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
6. A Port-Royal-i grammatikák, Gottfried Wilhelm Leibniz	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
7. A 18. sz. vége és a 19. sz. eleje: a nyelv isteni eredete, a beszéd eredete, univerzáliai és etimológiák	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
8. A történeti nyelvtudomány kezdetei	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
9. Új elméletek a 19. és a 20. század fordulóján (B. de Courtenay, geolingvisztika, Wörter und Sachen módszer)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
10. Új elméletek a 19. és a 20. század fordulóján (esztétikai irányzat, neolingvisztika, W. D. Whitney, G. von der Gabelentz)	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
11. Ferdinand de Saussure és a strukturalizmus	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
12. A strukturalizmus: a prágai, a koppenhágai és a genfi iskola	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
13. Az amerikai deskriptív nyelvészet, a londoni iskola és a funkcionista nyelvészet	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága
14. A generatív és a kognitív nyelvészet	frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	a hallgatók előzetes ismereteinek fontossága

Kötelező könyvészet

Auroux, S. et al. (eds.): *Matériaux pour une histoire des théories linguistiques. Essays Towards a History of Linguistic Theories.* Université de Lille III, Travaux et Recherches, Diffusion P.U.L., 1984.

Balázs János: *Hermész nyomában (A magyar nyelvölcsélet alapkérdései).* Magvető, Bp., 1987.

Máté Jakab: *A 19. századi nyelvtudomány története.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1997.

Máté Jakab: *A 20. századi nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998.

Máté Jakab: *A nyelvtudomány (vázlatos) története az ókortól a 19. századig.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2003.

Szathmári István: *A magyar nyelvtudomány történetéből.* Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006.

<https://www.szaktars.hu/tinta/view/szathmari-istvan-a-magyar-nyelvtudomany-tortenetebol-2006/?pg=0&layout=s>

Ajánlott könyvészet:

Aarsleff, Hans: The Context and Sense of Humboldt's Statement that Language 'ist kein werk (ergon), sondern eine tätigkeit (energeia)'. In: Guimarães, E. – Barros, D. L. P. (eds.): *History of Linguistics 2002.* Benjamins, 2007. pp. 197–206.

Alberti Gábor – Fóris Ágota (szerk.): *A mai magyar formális nyelvtudomány műhelyei.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007.

Auroux, S. et al.: *History of the Language Sciences I.* de Gruyter, Berlin – New York, 2000. pp. 1–18; 245–337; 455–540; 815–924; 1002–1094.

Auroux, S. et al.: *History of the Language Sciences III.* de Gruyter, Berlin – New York, 2006. pp. 2007–2264.

Bañcerowski Janusz: *A világ nyelvi képe.* Tinta Könyvkiadó, Bp., 2008.

- Barbosa, P. A.: On the Defense of von Kempelen as the Predecessor of Experimental Phonetics and Speech Synthesis Research. In: Guimarães, E. – Barros, D. L. P. (eds.): *History of Linguistics 2002*. Benjamins, 2007. pp. 101–106.
- Bardzell, Jeffrey: *Stoic Language Theory in Medieval Allegorical Narrative*. Routledge, New York – London, 2009.
- Dante Alighieri: A nép nyelvén való ékesszólásról. In: *Dante Alighieri összes művei*. Magyar Helikon, 1965. pp. 349–400.
- Devitt, Michael – Sterelmy, Kim: *Limbaj și realitate. O introducere în filosofia limbajului*. Polirom, Iași, 2000. pp. 241–250.
- Diderot: Lettres sur les aveugles à l'usage de ceux qui voient. In: *Diderot Textes choisis. Tome 1*. Introduction, commentaires et notes explicatives par Jean Varloot. Ed. Sociales 64, Paris, 1952.
- Eco, Umberto: *Kant és a kacsacsőrű emlős*. Európa Kiadó, Budapest, 1999. pp. 493–530.
- Fónagy Iván: A beszéd kettős kódolása. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok IV*. 1966. pp. 69–76.
- Formigari, Lia: *A History of Language Philosophies*. Benjamins, Amsterdam – Philadelphia, 2004. pp. 21–23; 57–128; 149–187.
- Gordon, W. T. – Schogt, H. G.: Ferdinand de Saussure: The anagrams and the Cours. In: Embleton, S. – Joseph, J. E. – Niederehe, H. J. (eds.): *The Emergence of the Modern Language Sciences*. Vol. 1., Benjamins, 1999. pp. 139–150.
- Harris, Roy: *Language, Saussure and Wittgenstein*. Routledge History of Linguistic Thought Series, Routledge, London – New York, 1980.
- Havas Ferenc: A grammatika speculativa modernsége. *Magyar Nyelv* 87 (1991): 145–151.
- Havas Ferenc: Duns Scotus, a nyelvi realista. In: Ladányi M. – Dér Cs. – Hattyár H.: „... még onnét is eljutni túlra ...” *Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére*. Tinta, Budapest, 2004. pp. 219–221.
- Herman József: A Saussure-i gondolatrendszer és napjaink nyelvtudománya. *Magyar Nyelv* 74 (1978): 136–144.
- Kelemen János: Hatalom és nyelv Dante nyelvfilozófiájában. *Világosság* 2004/1: 3–9.
- Kelemen János: „A nemes hölgy és a szolgálóleány”. *Gondolat*, Budapest, 1984. pp. 7–34; 188–207.
- Kovács Árpád: Szóelmélet és antropológia Wilhelm von Humboldt nyelvszemléletében. In: Ladányi M. – Dér Cs. – Hattyár H.: „... még onnét is eljutni túlra ...” *Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére*. Tinta, Budapest, 2004. pp. 225–239.
- Lucy, John A.: *Language Diversity and Thought. A Reformulation of the Linguistic Relativity Hypothesis*. Cambridge UP, Cambridge, 1992.
- Robins, R. H.: *A nyelvészet rövid története*. Osiris – Tinta, Budapest, 1999. pp. 17–58; 79–248.
- Rousseau, Jean-Jacques: *Esszé a nyelvek eredetéről*. Attraktor, Máriabesenyő – Gödöllő, 2007.
- Subbiondo, J. L.: Competing Models for a 17th Century Universal Language: A Study of the Dispute Between George Dalgarni and John Wilkins. In: Kibbee, D. A. (ed.): *History of Linguistics 2005*. Benjamins, Amsterdam – Philadelphia, 2007. pp. 112–119.
- Subbiondo, J. L.: Linguistic Theory in Historical Perspective: A study of J. R. Firth's the Tongues of Men. In: Embleton, S. – Joseph, J. E. – Niederehe, H. J. (eds.): *The Emergence of the Modern Language Sciences*. Vol. 1., Benjamins, 1999. pp. 237–246.
- Tarnas, Richard: *A nyugati gondolat stációi*. AduPrint, Budapest, 1995. pp. 19–91; 163–252; 307–398; 412–443.
- Taylor, A. E.: *Platón*. Osiris, Budapest, 1997.
- Underhill, J. W.: *Humboldt, Worldview and Language*. Edinburgh UP, 2009. pp. 53–146.
- Vekerdi László: *Kalandozás a tudományok történetében*. Magvető, Budapest, 1969. pp. 71–108.
- Wald, Lucia: *Pagini de teorie și istorie a lingvisticii*. Ed. All, București, 1998. pp. 69–126; 189–203.

8.2 Szeminárium/ Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. A szemináriumi bemutatók megbeszélése -		
2. Szent Ágoston és a nyelvtudomány (a szemiotika alapjai és története)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Szent Ágoston: <i>Vallomások (Confessiones)</i> . ford. Városi István, Gondolat Kiadó, Bp., 1987. http://mek.niif.hu/04100/04187/04187.htm		
Eco, Umberto: <i>Kant és a kacsacsőrű emlős</i> . Európa Kiadó, Bp., 1999.		

Hubbes László – Tamás Dénes: <i>Szemiotika – a jel tudománya.</i> http://jelkepesszeg.files.wordpress.com/2010/06/szemiotikajegyzet.pdf Kelemen János: „A nemes hölgy és a szolgálóleány”. Gondolat, Bp., 1984. pp. 62–89. Máté Jakab: <i>A nyelvtudomány (vázlatos) története az ókortól a 19. századig.</i> Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2003. http://jegyzet-elek.blogspot.ro/2011/11/kozepkori-irodalomkritika-bibliai.html http://media.ektf.hu/nappali/orai_anyagok/andok/szemseged.pdf		
3. A magyar szaknyelvek kialakulására tett kísérletek (az első grammatikáirók, Apáczai Csere János és a korai nyelvújítók)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balázs János: <i>Sylvester János és kora.</i> Tankönyvkiadó, Budapest, 1958. Balázs János: Ki írta az első magyar nyelvtant? <i>Filológiai Közlöny.</i> 1958. pp. 116–120. Balázs János: <i>Hermész nyomában. (A magyar nyelvölcsélet alapkérdései).</i> Magvető, Bp., 1987. Bán Imre: <i>Apáczai Csere János.</i> Akadémiai Kiadó, Budapest, 1958. Fazakas Emese: Nyelvről való elmélkedések és elméletek. In: Hermann Gusztáv – P. Buzogány Béla (szerk.): <i>Székelyföldi tudományosság – székely tudósok.</i> Székelyudvarhely, 2012. pp. 100–126. Hegedűs József: Sylvester Jánosról, az összehasonlító nyelvészről. <i>Magyar Nyelv</i> 89 (1993): 280–288. Keszler Borbála: Az orvosi nyelv és a nyelvújítás. In: Gréczy Zsoldos Enikő – Kovács Mária (szerk.): <i>Köszöntő kötet B. Gergely Piroska tiszteletére.</i> A Miskolci Egyetem Nyelvtudományi Tanszéke, Miskolc, 2002. pp. 101–103. Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): <i>Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből.</i> Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. Kiss Jenő: A szaknyelvi standardizáció történetének néhány kérdéséhez. In: Bárdosi Vilmos (szerk.): <i>Világkép a nyelvben és a nyelvhasználatban.</i> Tinta Könyvkiadó, Bp., 2010. pp. 147–154. Péntek János (szerk.): <i>Magyarul megszólaló tudomány.</i> Lucidus Kiadó, Bp., 2004. Szathmári István: <i>Régi magyar nyelvtanaink és egységesülő irodalmi nyelvünk.</i> Akadémiai Kiadó, Bp., 1968. Toldy Ferenc: <i>A régi magyar nyelvészek Erdősitől Tsétsiig.</i> MTA, Pest, 1866. Vladár Zsuzsa: Az articula terminus Szenczinél és a korai magyar grammatikákban. In: Ladányi M. – Dér Cs. – Hattyár H.: „... még onnét is eljutni túlra ...” <i>Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére.</i> Tinta, Budapest, 2004. pp. 291–221.		
4. A nyelvújítás Európában és Magyarországon (A debreceni grammatika jelentősége)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balázs János: <i>Hermész nyomában. (A magyar nyelvölcsélet alapkérdései).</i> Magvető, Bp., 1987. Éder Zoltán: <i>Benkő József nyelvészeti munkássága és az Erdélyi Magyar Nyelvűvelő Társaság.</i> Akadémiai Kiadó, Bp., 1978. Fábrián Pál – Lőrincze Lajos: <i>Nyelvművelés.</i> Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1999. Jancsó Elemér: <i>Az Erdélyi Magyar Nyelvűvelő Társaság iratai.</i> Bukarest, 1955. Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): <i>Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből.</i> Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. Máté Jakab: <i>A nyelvtudomány (vázlatos) története az ókortól a 19. századig.</i> Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 2003. Pusztay János: Nyelvújítás a finnugor népeknél. In: Balázs Géza (szerk.): <i>A nyelvújítás jelvilága.</i> Magyar Szemiotikai Társaság, Bp., 2010. pp. 97–100. Szathmári István: <i>A magyar nyelvtudomány történetéből.</i> Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006. https://www.szaktars.hu/tinta/view/szathmari-istvan-a-magyar-nyelvtudomany-tortenetebol-2006/?pg=0&layout=s Törös László: A debreceni grammatika vitás kérdései. In: Péterfi László (szerk.): <i>Emlékkönyv Pap Károly főiskolai (akadémiai és egyetemi) tanári működésének harmincadik évfordulójára.</i> Debrecen, 1939. pp. 496–527.		
5. A magyar nyelv eredetének kérdése	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balázs János: <i>Hermész nyomában. (A magyar nyelvölcsélet alapkérdései).</i> Magvető, Bp., 1987. Domokos Pál: <i>Szkitiától Lapponiáig.</i> Akadémiai Kiadó, Bp., 1990.		

Honti László: Mítoszok a magyar nyelv eredete körül. In *Nyelvtudományi Közlemények*. 101. 137-151. o.
<https://archive.nytud.hu/nyk/101/index.html>

Kiszely István: *A magyar nép őstörténete*. <https://mek.oszk.hu/06400/06403/html/>

Komlóssy Györgyi: *A különös magyar nyelv. Adalékok Bél Mátyás nyelvtudományi munkásságához*. Universitas, Budapest, 2010.

Dr. Marác László: *A magyar nyelv eredetéről*. Amszterdami Egyetem – előadás <https://www.magtud.in.org/articles/dr-1>

Pusztay János: *Az „ugor–török háború” után. Fejezetek a magyar nyelvhasználat történetéből*. Magvető Kiadó, Bp., 1977.

Pusztay János: A magyar nyelv eredetéről. In *Vasi Szemle*. <http://www.vasiszemle.hu/2010/01/pusztay.htm>

Szathmári István: *A magyar nyelvtudomány történetéből*. Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006. 138–146; 215–217.

Szathmári István (szerk.): *Tanulmányok a magyar és finnugor nyelvtudomány történetéből (1850–1920)*. Tankönyvkiadó, Bp., 1970.

Stemler Ágnes: *Nyelvrokonság és nyelvtörténet. Mátyás Flórián nyelvtudományi munkássága*. Gondolat, Budapest, 2004.

Stemler Ágnes: Egy nyelvtörténeti szótárkísérlet a 19. század közepén: Mátyás Flórián nyelvtörténeti szótára. In: Ladányi M. – Dér Cs. – Hattár H.: „... még onnét is eljutni túlra ...” *Nyelvészeti és irodalmi tanulmányok Horváth Katalin tiszteletére*. Tinta, Budapest, 2004. pp. 280–285.

<https://tudomany.hu/cikkek/nem-mi-vagyunk-finnugor-eredetuek-hanem-a-nyelvunk-a-tudomanyhu-cikke-a-magyar-ostortenet-legfontosabb-tenyeirol-108812>

6. Hagyomány és újítás a 19. századi magyar grammatikákban (különös tekintettel Simonyi Zsigmond és Brassai Sámuel műveire)

hallgatói előadás tanári
kiegészítésekkel

a hallgatók előzetes
ismeretei – a hallgatók
aktív részvétele

Balázs János: *Hermész nyomában. (A magyar nyelvbőlcsélet alapkérdései)*. Magvető, Bp., 1987.

Bárczi Géza: *Simonyi Zsigmond*. <http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1274/127412.pdf>

Brassai Sámuel: *A mondat dualizmusa*. Bp., 1885.

Klemm Antal: *Simonyi Zsigmond mondattani munkásságának értékelése és hatása*. Bp., 1954.

Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): *Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991.

Máté Jakab: *A 19. századi nyelvtudomány története*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1997.

Péntek János (szerk.): *A nyelvész Brassai élő öröksége*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2005.

Révay Valéria (szerk.): *Nyelvészeti tanulmányok. Simonyi-émlékkülés 2003*. Iskolakultúra, Pécs, 2005.

Rusvai Julianna: *Simonyi Zsigmond és Pápay József. Magyar Nyelvőr* 130 (2006): 485–492.

www.c3.hu/~nyelvor/period/1304/130409.pdf

Szathmári István: *A magyar nyelvtudomány történetéből*. Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006.

Vekerdi László: *Kalandozás a tudományok történetében*. Magvető, Budapest, 1969. pp. 315–327.

<http://moly.hu/szerzok/simonyi-zsigmond>

<http://mek.oszk.hu/03200/03257/03257.pdf>

7. Fogarasi János és Czuczor Gergely a nyelvtudományról, a magyar nyelvről, különös tekintettel a gyökelméletre

hallgatói előadás tanári
kiegészítésekkel

a hallgatók előzetes
ismeretei – a hallgatók
aktív részvétele

Balázs János: *Hermész nyomában. (A magyar nyelvbőlcsélet alapkérdései)*. Magvető, Bp., 1987.

Fogarasi D. János: *A magyar nyelv metaphysicája vagy a 'Betűknek eredeti jelentései a' magyar nyelvre alkalmaztatva*. Pest, 1834.

Horváth Katalin (szerk.): *Czuczor–Fogarasi-konferencia, Budapest, 2012. jan. 6*. Magyar Művészeti Akadémia, Budapest, 2013.

Marác László: *Nyelv és képi gyökök – a magyar kultúra megtartói*. <http://www.okotaj.hu/szamok/29-30/betu2.htm>

Máté Jakab: *A 19. századi nyelvtudomány története*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1997.

Németh Renáta: *A XIX. századi nyelvbőlcsélet és a magyar nyelv szótárainak etimológiai elvei*. Doktori értekezés, Budapest, ELTE, 2007.

Sági István: Czuczor és Fogarasi nyelvtudományi elvei. In: *Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1942. pp. 318–334.

<http://books.google.hu/books?id=6N8UAAAAYAAJ&q=gy%C3%B6k#v=onepage&q=gy%C3%B6k&f=false>

http://www.mma.hu/documents/10180/125685/mma_kiadvany_czuczor_fogarasi_konf.pdf

<http://e-nyelvmagazin.hu/2014/08/27/a-czuczor-fogarasi-szotar-tortenete-1821-1874/>

http://mta.hu/tudomany_hirei/a-magyar-nyelv-termeszeti-rende-126653/ http://e-nyelvmagazin.hu/2014/08/27/gyokelmelet-gyokelvonas/ http://hu.wikipedia.org/wiki/Gyök_(nyelvészet)		
8. Körösi Csoma Sándor, Szentkatolnai Bálint Gábor és Bolyai János	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Benkő Samu: <i>Bolyai János vallomásai</i>. (Kiegészített, 4. kiadás). Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Bp., 2002. Borcsa János (szerk.): <i>Szentkatolnai Bálint Gábor</i>. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár. 1994. Fazakas Emese: Bolyai János „tökélyes” nyelve. In: Benő Attila – Fazakas Emese – Szilágyi N. Sándor (szerk.): <i>Nyelvek és nyelvváltozatok</i>. Köszöntő kötet Péntek János tiszteletére. I–II. AESz., Kolozsvár, 2007. I: 285–295. Fazakas Emese: Nyelvről való elmélkedések és elméletek. In: Hermann Gusztáv – P. Buzogány Béla (szerk.): <i>Székelyföldi tudományosság – székely tudósok</i>. Székelyudvarhely, 2012. pp. 100–126. Seebauer Imre: <i>Bolyai János világlátása, a magyar nyelv és gondolkodás-kultúra fejlesztésének új lehetősége</i>. See Studio reklám és Grafikai Bt. documents.tips/document/link/seebauer-imre-bolyai-janos-vilaglatasa http://www.archivum.kcst.hu/ http://gazsiweb.click.hu/keret.cgi?iskola/kcsomas.html http://hu.wikipedia.org/wiki/Bolyai_János		
9. Csűry Bálint és iskolája (a magyar dialektológia kezdetei és története)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balassa Iván: <i>Csűry Bálint</i>. Budapest, 1988. Hegedűs Attila: Csűry Bálint, a dialektológus. <i>Magyar Nyelvjárások</i>. Kiadja a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke XLIX, 35–40, 2011. Imre Samu: <i>A mai magyar nyelvjárások rendszere</i>. Budapest, 1971. Kálnási Árpád: <i>Fejezetek a Csűry-iskola történetéből</i>. A debreceni KLTE Magyar Nyelvtudományi Intézetének Kiadványai, Debrecen, 1998. Kiss Jenő–Szűts László (szerk.): <i>A magyar nyelv rétegződése</i>. Budapest, 1988. Kiss Kálmán: <i>Csűry Bálint és a szamosháti tájnyelv</i>. Varadinum Script Kiadó, Nagyvárad, 2015. Máté Jakab: <i>A 20. századi nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998. Péter László (szerk.): <i>Új magyar irodalmi lexikon</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000. Sebestyén Árpád: <i>A szociolingvisztika elemei Csűry Bálint népryelvkutató iskolájában</i>. Kiadja a Magyar Nyelvjárások a Kossuth Lajos Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének Évkönyve, XXVIII–XXIX, 47-es, Debrecen, 1990.		
10. Gombocz Zoltán és Melich János (a magyar nyelvtörténet nagyjai, a magyar nyelvtörténet módszertani megalapozása)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Károly Sándor: Gombocz Zoltán és Jelentéstana. <i>Magyar Nyelv</i> 73 (1977): 459–468. Kicsi Sándor András: <i>Gombocz Zoltán. Életrajz és pályakép</i>. ELTE Eötvös Collegium, Bp., 2006. http://www.c3.hu/~magyarnyelv/07-1/kissj.pdf Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): <i>Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. Máté Jakab: <i>A 20. századi nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998. http://www.bibl.u-szeged.hu/ligeti/gombocz.hu.utf8.html Sz. Bakró-Nagy Marianne: Gombocz Zoltán szemantikai tevékenysége az utókor szemével (Gombocz jelentésváltozási rendszerének kialakulása). In: Kiss Jenő és Szűts László (szerk.): <i>Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. 77–83. o. Fehér Krisztina: <i>Gombocz Zoltán mint európai nyelvész</i>. http://www.c3.hu/~magyarnyelv/11-1/feherk_111.pdf Hevesi András: Gombocz Zoltán. <i>Nyugat</i>. 1935, 6. szám. http://epa.oszk.hu/00000/00022/00593/18682.htm Kiss Jenő: <i>Gombocz Zoltán életéről és munkásságáról</i>. Typotex kiadó, Bp., 2011. http://cseri.web.elte.hu/lustrum/Gombocz.pdf		

Károly Sándor: Gombocz Zoltán rendszerelmélete a jelentésstanban és a szintaxisban – ahogy ma látjuk. In: Kiss Jenő és Szűts László (szerk.): <i>Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. 333–339. o. Máté Jakab: A magyar szövegnyelvészeti kutatások kibontakozása. In: Kiss Jenő és Szűts László (szerk.): <i>Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének témaköréből</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. 462–468. o. Temesi Mihály: <i>A magyar nyelvtudomány. Irányok és eredmények a felszabadulás óta</i>. Gondolat Kiadó, Bp., 1980. http://hu.wikipedia.org/wiki/Melich_János		
11. A hungarológia története	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Balázs János: <i>Hermész nyomában. (A magyar nyelvbőlcsélet alapkérdései)</i>. Magvető, Bp., 1987. Dóla Mónika – Farkas Judit: Generatív mondattan a magyar mint idegen nyelv oktatásában. In: Alberti Gábor – Fóris Ágota (szerk.): <i>A mai magyar formális nyelvtudomány műhelyei</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007. pp. 99–123. Giai Béla: <i>A hungarológia fogalma</i>. http://mek.oszk.hu/02000/02055/02055.htm Giai Béla – Nádor Orsolya: <i>Magyar mint idegen nyelv – Hungarológia</i>. http://mek.oszk.hu/01700/01702/01702.pdf Kósa László: <i>A hungarológia rövid története</i>. http://epa.oszk.hu/02400/02425/00003/pdf/EPA02425_HungarologiaiIsmerettar_1990_5_066-074.pdf		
12. A grammatikairás a 20. században (Karácsony Sándortól a generatív grammatikáig)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Karácsony Sándor: <i>Magyar grammatika társas-lélektani alapon</i>. Karácsony Sándor: <i>A magyar észjárás</i>. Magvető, Bp., 1985. Kiefer Ferenc – Gósy Mária (szerk.): <i>Helyzetkép a magyar nyelvtudományról</i>. Az MTA Nyelvtudományi Intézete, Bp., 2000. Kiss Jenő – Szűts László (szerk.): <i>Tanulmányok a magyar nyelvtudomány történetének köréből</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. Lendvai L. Ferenc: <i>Egy magyar filozófus: Karácsony Sándor</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1993. Máté Jakab: <i>A 20. századi nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai</i>. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1998. Szathmári István: <i>A magyar nyelvtudomány történetéből</i>. Tinta Könyvkiadó, Bp., 2006. Temesi Mihály: <i>A magyar nyelvtudomány. Irányok és eredmények a felszabadulás óta</i>. Gondolat Kiadó, Bp., 1980.		
13. A MTA és a tudományszervezés korai kísérletei	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele
Benkő Samu: Az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság és kora. In: <i>Az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság kétszáz éve (1793–1993)</i>. ETF. 218. EME, Kolozsvár, 1994. Éder Zoltán: <i>Benkő József nyelvészeti munkássága és az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság</i>. Akadémiai Kiadó, Bp., 1978. EME története: https://www.eme.ro/servlet/eme/template/PWelcomeScreen.vm/action/PMenuAction/clickedmenuid/RootMenu/eventssubmit_doclick/null Hamza Gábor: <i>Emlékezés Teleki Józsefre (1790–1855), a Magyar Tudományos Akadémia első elnökére</i>. http://real.mtak.hu/81753/ Jancsó Elemér: <i>Az Erdélyi Magyar Nyelvmívelő Társaság iratai</i>. Bukarest, 1955. MTA története: https://mta.hu/hatteranyagok/a-magyar-tudomanyos-akademia-tortenete-105670 Magyar Nyelvtudományi Társaság: https://mnyt.s3.mediacenter.hu/ Péntek János: <i>A Magyar Tudományos Akadémia Erdélyben</i>. Ábel Kiadó, 2022. Szabó T. Attila: <i>Az Erdélyi Múzeum-Egyesület története és feladatai</i>. EME, Kolozsvár, 1942 Szathmári István: <i>A Magyar Nyelvtudományi Társaság története (1904–2005)</i>, Tinta Könyvkiadó, Budapest. 2015		
14. Nyelvtudomány tanítása a kolozsvári egyetemen (1872–2015) (különös tekintettel Mészöly Gedeon, Klemm Antal, Szabó T. Attila, Márton Gyula tevékenységére)	hallgatói előadás tanári kiegészítésekkel	a hallgatók előzetes ismeretei – a hallgatók aktív részvétele

Balassa Iván: Szabó T. Attila. (1906–1987). Püski, Budapest, 1996.
Balassa Iván: Szabó T. Attila és az erdélyi magyar néprajzkutatás. *Ethnographia* 106 (1995): 1017–1023.
Beke György: Hogyan lesz valaki nyelvjáráskutató? Beszélgetés Márton Gyulával. *A Hét* 1975/34; újraközölve Szilágysági hepehupa. 1975. 178–88.
Fazakas Emese: *Nyelvjáráskutatás és történeti nyelvészet a Kolozsvári Tudományegyetemen*. Konferenciaelőadás, 2010.
Fazakas Emese: *Nyelvészet oktatás a Magyar Királyi Egyetemen*. Konferenciaelőadás, 2011.
Hajdú Mihály: Szabó T. Attila, a helynévkutató. In: Bárh János (szerk.): *Emlékkönyv Szabó T. Attila születésének 100. évfordulójára*. Budapest. 2006. pp. 60–63.
Károly Sándor: Gombocz szintaxisa és Klemm mondattana. *Néprajz és Nyelvtudomány* 27 (1983): 11–18.
Mészáros Rezső (szerk.): *Szegedi egyetemi almanach: 1921–1995. I. köt.* Szeged, 1996. pp. 165–166
Mikola Tibor: Nyelvészet. In: Mészáros Rezső (szerk.): *A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene: 1921–1998*. Szeged, 1999. pp. 186–187.
Péntek János: Szabó T. Attila (1906–1987). A régi és a megújult Erdélyi Múzeum-Egyesületet összekötő életmű. In: Kovács Kiss György (szerk.): *Hivatás és tudomány. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiemelkedő személyiségei*. EME, Kolozsvár, 2009. pp. 463–492.
Péntek János: Márton Gyula http://epa.oszk.hu/00400/00458/00466/pdf/EPA00458_Korunk_1976_06_431-434.pdf
Szathmári István: *Mészöly Gedeon életműve*. <http://www.c3.hu/~magyarnyelv/01-2/szathmari.htm>

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok ⁴	9.2 Értékelési módszerek ⁵	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 1. Előadás	a korszakokra jellemző nyelvtudományi paradigmák ismerete ezek összehasonlítása mai paradigmákkal	szóbeli	50%
9.5 2. Szeminárium	a magyar nyelvtudományi paradigmák összehasonlítása az európai irányzatokkal	szóbeli, előadás	50%

⁴ Az értékelési kritériumoknak közvetlenül tükrözniük kell a tanulmányi program és a tantárgy szintjén kitűzött képzési eredményeket. Pontosabban, a várható képzési eredményeknél felsorolt eredményeket értékelik.

⁵ Javasolt mind a végső kiértékelési módszerek, mind a folyamatos kiértékelési stratégia meghatározása.

Egyéb:

1. Azok, akik járnak és szemináriumi témát is vállalnak. A szemináriumi témáknak megfelelően kiselőadást/szemináriumot kell tartaniuk azoknak a hallgatóknak, akik elvállalták azt. Ennek az anyagát el kell küldeni a tanárnak. Ez a végső jegy 50%-át teszi ki. A végső jegy másik 50%-át a következőképpen lehet megszerezni: a) vagy szóbeli vizsga formájában, amely a teljes anyag ismeretét igényli; b) vagy egy házi dolgozattal: ezt egy adott témában, megfelelő bibliográfia felhasználásával és egyéni meglátásokkal tüzdelve kell megírni (ennek legkevesebb 10 oldalasnak kell lennie).

2. Azok, akik járnak, de szemináriumi témát nem vállalnak. Ki kell választani egy témát, ami a magyar nyelvtudományhoz kapcsolódik, és ebből kell házi dolgozatot készíteni (ennek legkevesebb 7 oldalasnak kell lennie). Ez teszi ki a végső jegy 50%-át. A végső jegy másik 50%-át a következőképpen lehet megszerezni: a) vagy szóbeli vizsga formájában, amely a teljes anyag ismeretét igényli; b) vagy egy házi dolgozattal: ezt egy adott témában, megfelelő bibliográfia felhasználásával és egyéni meglátásokkal tüzdelve kell megírni (ennek legalább 10 oldalasnak kell lennie).

3. Aki nem jár az előadásokra, illetve szemináriumot sem tart, annak 2 házi dolgozatot kell leadnia a megbeszélte határidőre két különböző témából (egy az egyetemes nyelvtudomány történetéből és egyet a magyar nyelvtudomány történetéből; ezeknek mindegyike legalább 7 oldalas kell legyen), valamint 1 recenziót kell írnia egy alapkönyvről.

Az egyes feladatok kidolgozásakor (szemináriumi bemutatók, ill. dolgozatok) minden esetben tekintetbe kell venni a MI használatára vonatkozó hallgatói útmutatót.

9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei

- a fogalmak helyes használata, a jelenségek ismerete
- érdekes, érthető, figyelemfelkeltő előadásmód
- a hallgatókollégák bevonása a szemináriumokba
- a szöveg koherens felépítése, a témának való megfelelés, a régi korok nyelvtudományi szemléletének összehasonlítása a mai állásponttal

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)⁶

	A fenntartható fejlődés általános ikonja						

⁶ Válasszon ki egyetlen olyan ikont, amely az *Egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás* szerint legjobban illeszkedik az adott tantárgyhoz. Ha a tantárgy általánosságban foglalkozik a fenntartható fejlődéssel (pl. bemutatja/bevezeti a fenntartható fejlődés általános kereteit stb.), akkor a Fenntartható Fejlődés általános ikonja rendelhető hozzá. Ha egyetlen ikon sem vonatkozik a tantárgyra, válassza az utolsó opciót: „Nem alkalmazható”.

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Kitöltés időpontja:

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

2026. április 2.

Intézetigazgató:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása